

A zászló

Irla Valentin Katajev

A SZIGET MÉLYÉN néhány palatető látszott. Föléjük emelkedett a háromszögletű kis templom, a borús égbe meredő egyenes, fekete keresztjével.

A köves part kihaltnak látszott, a tenger elhagyatottnak, több száz mérföldre. De ez csak látszat volt.

Egyszer csak, messze a tengeren hádihajó, vagy kereskedelmi gőzös halvány körvonala mutatkozott. És abban a szempillantásban zajtalanul és könnyedén — mintha álmokkép lenne, vagy mese — odább siklott egy gránittömb és barlang tárult fel a helyén. A barlangból három messzehordó ágyú emelkedett fel. A tenger szintje fölé emelkedtek, előre csúsztak és megálltak. A három ijesztőn hosszú cső magától fordult, úgy követte az ellenséges hajót, akár a mágnes. A vastag acélrovátkákban és az egybefutó vájatokban sűrű, zöld olaj csillogott.

Az erőd kisszámú legénysége és egész berendezése mélyen a sziklába vájt kazamatákban helyezkedett el. A szűk fülkében, amelyet lemezfal választott el az üregtől, együtt lakott a helyőrség parancsnoka és a politikai biztos. A falba mélyített heverőkön ültek éppen. Asztal volt közöttük. Rajta kis villanylámpa égett. Ennek a fénye vakítón villámolt a ventilátor korongján. Száraz szél lebeg-

tette az asztalon heverő jelentéseket. A ceruza ide-oda gurult a négyzetekre osztott térképen. A tenger térképe volt. Ép most jelentették a parancsnoknak, hogy a nyolcas számú négyzetben ellenséges aknakeresőt vettek észre. A parancsnok megcsóválta a fejét.

Narancsszínű, vakító lángnyelvek törtek az ég felé az ágyúcsövekből. Háromszoros sortűz reszkettette meg a vizet és a sziklát. A levegő nagy erővel csapott a fülbe. A lövedékek egymásután röppentek fel, tömpa zúgással, mintha vasgolyó csapódnék márványhoz. És néhány perc múlva a visszhang adta hírül, hogy felrobbantak.

A parancsnok és a politikai biztos csendben néztek egymásra. Szó nélkül is megértették: a szigetet minden oldalról körül van zárva; az összeköttetési vonalak elvágva; maroknyi hős csapat védelmezi az ostromolt erődöt a szakadatlan tengeri és légitámadások ellen már több mint egy hónap óta; a bombák dühödt szívóssággal csapnak le a sziklákra; torpedóvetők és rohamcsónokok cikáznak köröskörül; az ellenség rohammal akarja bevenni a szigetet, de a gránit-sziklák rendíthetetlenül állják; majd messze visszavonul a tengerre; erőt gyűjt, átesoportosít és újból támadásra lendül; gyenge pontot keres, de nem talál.

A hadianyag és az élelmiszer egyre fogyott. A pincék kiürültek. A parancsnok és a biztos órák hosszát üldögéltek a jelentések mellett. Számítottak, összevontak. Megpróbálták kitolni a rettenetes pillanatot. De a kibontakozás közeledett. És most eljött az ideje.

— Nos? — mondta végül a biztos.

— Így vagyunk hát — mondta a parancsnok. — Vége.

— Akkor hát ird.

A parancsnok minden sietség nélkül felnyitotta a naplót, órájára nézett és jól olvasható írással elkezdte: „Ma reggel óta tüzeltünk valamennyi lövegből. 17 óra 45 perckor lőttünk utolsót. Több töltenyünk nincs. Az élelmiszerkészlet még 24 órára elegendő.”

Beesukta a naplót, azt a vas-kos, könyvviteli könyvet; zsinór fűzi azt át és viaszpecsét hitelesíti. Kis ideig tenyerén tartotta, mintha súlyát akarná megállapítani, majd letette a polcra.

— Ez a helyzet, biztos — mondta mosoly nélkül.

Kopogtattak az ajtón.

— Szabad.

Belépett a szobába az ügyeletes, csillogó köpenyéről patakzott a víz. Kis alumíniumhengert tett az asztalra.

— Palack?

— Igenis.

— Ki dobta le?

→ Német vadászgép.

A parancsnok lecsavarta a tetejét, bedugta két ujját a palackba és összesodort papirost húzott ki belőle. Elolvasta és összeráncolta szemöldökét. A

pergamencédulán erőteljes, jól olvasható írással, kék tintával ez a szöveg:

„Szovjet erőd- és ütegparancsnok úr. Körül vannak zárva minden oldal. Hadianyag és élelmiszer többjük már nincs. Elkerülni felesleges vérontás: ajánlok ezért kapitulációt. Feltételek: egész garnizon, parancsnok és tisztek együtt ütegeket sértetlenül hagyni és fegyvertelenül vonulni térre templom mellé — ott megadni magukat. Pontosán 6.00 órakor közép-európai időben templom tetején kell lenni kitenni fehér zászló. Fejében megígérem életüket meghagyni. Ellenkező eset halál. Adjátok meg magatokat. Német partraszálló erők parancsnok: Von Ewerscharp ellentenger-nagy.”

A parancsnok átnyujtotta a megadási feltételeket a biztosnak. Az is elolvasta és így szólt az ügyeleteshez:

— Rendszerben van. Elmehet.

Az ügyeletes kiment.

— A zászlót akarják látni a templomon — mondta elgondolkozva a parancsnok, miután az ügyeletes kiment.

— Igen — mondta a biztos.

— Látni fogják — mondta a parancsnok, felvéve köpenyét. — Nagy zászló lesz a templomon. Mit gondolsz, észre fogják venni? Olyan kell, hogy feltétlenül észrevegyék. Minél nagyobbak kell lennie. Van rá időnk?

— Van — felelte a biztos, sapkáját keresve. — Előttünk az egész éjszaka. Nem fogunk elkésni. A fiúk majd nekifeküsznek. Óriási lesz. Kezeskedem érte.

A PARANCSNOK és a biztos megölelték és megcsókolták egymást. Erősen, férfimódra csókolták meg egymást, érezte az ajkuk a kicserepesedett, keserű bőr durva ízét. Először csókolták meg egymást az életben. Siettek. Tudták, hogy erre többé nem lesz már idő.

A biztos bement a helyiségbe és felvette a Lenin-mellszobrot a kis állványáról. Kihúzta alóla a málnaszínű plüss-terítőt. Aztán felállt a zsámolyra és levette a falról a vörös csikot, amelyen a jelmondatok voltak.

A legénység egész éjjel varrta a zászlót, óriási volt a zászló, alig fért el a padlón. Nagy matróztükkal és durva matrózcérnával varrták össze, a legkülönbébb anyagokból, mindenből, ami használható csak akadt a matrózládákban.

Röviddel hajnal előtt elkészült a zászló.

Akkor a matrózok megborotválkoztak utoljára, tiszta inget vettek fel, a golyószórót átvetették a nyakukon, zsebeiket teltöltötték tölténnyel és egymásután elindultak a pallón felé.

Hajnalban von Ewerscharp kajütje ajtaján bekopogott az őrségparancsnok. Von Ewerscharp nem aludt. Felöltözve feküdt a tábori ágyon. A pipereasztalhoz ment, megnézte magát a tükörben, kölni vízzel megtörölte a kis zacskókat a szeme alatt. Csak azután engedte be az őrségparancsnokot. Ez izgatott volt, ügyel-bajjal tartotta vissza a zihálást és kezét tisztelgésre emelte.

— A zászló a templomon! — kérdezte szaggatottan von Ewerscharp, a csavart elefántcsont tőrmarkolattal játszva.

— Igenis. Megadják magukat.

— Rendben van — mondta von Ewerscharp. — Kitűnő hírt hozott. Pompás. Mindenki a fedélzetre.

Perc múlva ott állt, lábát szétvetve, a parancsnoki hidon. Eppen világosodott. Sötét, szeles, későőszi virradat volt. Messzelátóján keresztül von Ewerscharp megpillantotta a horizonton a kis gránitzigetet. Ott fekiútt a szürke, zavaros tenger közepén. Az esetlen hullámok vad egyformasággal verődtek vissza a parti sziklákról. A tenger olyan volt, mintha gránitból vészték volna ki.

A halászfaluca körvonalai fölé emelkedett a háromszögletű kis templom, a borús égbe meredő egyenes, fekete keresztjével. Nagy zászló lobogott a csúcsán. A reggeli szürkületben egészen sötétnek látszott, szinte feketének.

— Szegény ördögök — mondta von Ewerscharp, — bizonyára fel kellett áldozniok az összes lepedőiket, hogy ekkora fehér zászlót varrhassanak. Bizonyára nincs mit tenni. A kapituláció nem kellemes dolog.

Parancsot adott.

A rohamcsónakok és torpedóvetők flotillája elindult a sziget felé. A sziget nőtt, közeledett. Már szabad szemmel is látni lehetett a tengerészek csapát, a templom melletti téren.

E pillanatban előbújt a málnaszínű nap. Eg és víz között lebegett, felső széle a hosszúkás, füstszínű felhőbe veszett, az alsó a tarajos tengert seperte. A zord fény megvilágította a szigetet. A zászló a templomon vörös lett, akár az izzó vas.

— Örög vigye, be szép — mondta von Ewerscharp, — a nap vörösre festette a fehér zászlót. De mindjárt kényszerítjük, hogy fehér legyen.

A szél erősen fodrozta a vizet. A hullámok a sziklákat csapdosták. A hullámokat visszaverő sziklák úgy zengtek, akár a bronz. Finom zengés reszketett a vízpermetes levegőben. A víz bugyborékkolt és mint az olvasztott üveg, csobogott, sistergett. És hirtelen, teljes erővel neki-csapódva a láthatatlan akadálynak, puskagolyóként száguldott vissza, szétrobbant, mint valami rózsaszín, forró gejzír.

A rohamcsónakok elérték a partot. Mellig a habzó vízbe merülve, golyószóróikat fejük fölé tartva, hullámokon szökellve, csúszkálva, elesve és újból feltápáskodva, nyomultak a németek az erőd felé. Már fenn vannak a sziklán. Most ereszkednek le a nyitott lőrésekbe.

Von Ewerscharp ott állt, a parancsnoki hid korlátjába kapaszkodva. Szemét nem vette le a partról. Elragadtatva nézte az ostromot. Arcán ideges rángatózás futott végig.

— Előre, fiúk, előre!

De hirtelen borzalmas erejű földalatti robbanás reszketette meg a szigetet. A lőrésekből vé-

res húscafatok és ruhafoszlányok repültek fel. A sziklák egymásra torlódtak, meghasadtak. Megrepedtek, a mélyből a felszínre törtek, majd lezúdultak a hirtelen feltárult szakadékokba, ahol kiégett fémhalmazként heverték a felrobbantott ágyúk.

A szigeten végigfutott a föld-rengés barázdája.

— Felrobbantják az ütegeket! — kiáltott fel von Ewerscharp. — Megszegték a fegyverszüneti feltételeket.

EPPEN AKKOR szép lassan felhőbe bújtt a nap. A felhő elnyelte. A vörös fény, ami eddig komoran világította meg a szigetet és a tengert, kialudt. Köröskörül minden egyhangú, gránitszínű lett. Minden, — csak a zászló nem a templomon. Von Ewerscharp azt hitte, megőrült. Minden fizikai törvény ellenére, a hatalmas lobogó tovább is vörös maradt. A szürke háttér csak még erősebben emelte ki a színét. Szinte vakított. Ekkor von Ewerscharp megértett mindent. A zászló sohase volt fehér. Mindig vörös volt. Nem is lehetett más. Von Ewerscharp megfeledkezett róla, mivel harcol. Nem optikai csalódás volt, nem a nap csapta be von Ewerscharpot. Ő maga csapta be magát.

Von Ewerscharp új parancsot adott.

Bombázó, harci- és vadászgéprajók emelkedtek fel az égbe. Torpedóvetők, aknakutatók és rohamcsónakok száguldottak a

sziget felé, minden irányból. A nedves sziklákon a partraszállók újabb láncra kapaszkodott fölfelé. Az ejtőernyősök úgy hulltak a halászfaluca háztetőire, mint az tulipánok. A robbanások megreszkettették a levegőt.

Es a pokol közepette, miután beásták magukat a templom falánál, a harminc szovjettengerész a golyószórait és gépfegyvereit a négy égtájnak fordította — délnek, keletnek, északnak és nyugatnak. Ebben a szörnyű, végső órában egyikük se gondolt az életével. Az élet kérdése már eldőlt. Tudták, hogy meghalnak. De halálukban is mennél több ellenséget akartak elpusztítani. Ez volt a harci feladatuk. És ezt a végsőkig teljesítették.

Azonban az erők túlságosan egyenlőtlenek voltak...

A téglá- és vakolattörmelék-től ellepetten, amit a robbanó golyók ütöttek ki a templom falából, koromtól feketélő, izzadságban és vérben úszó arccal,

sebeikben az ujjasuk vattabélése, azzal tömték el, a harminc szovjettengerész egymásután esett el, utolsó leheletéig tüzelve.

Fölöttük ott lengett a hatalmas vörös lobogó, amit nagy matróztükkel és durva matrózcérnával varrtak össze, a legkülönbébb anyagokból, mindentől, ami használható csak akadt a matrózládákban. Összevarrták a féltve őrzött selyemkendőket, a málnaszínű gyapjúsálakát, a rózsás dohányzacskókat, a pi-paesszinű takarókat és trikókat. A polgárháború története első kötetének bíborszínű kalikókötését és a cseresznyeszínű atlaszon kivarrt Lenin- és Sztálinképet — a kujbisevi lányok aján-dékát — mind belevarrták ebbe az egyetlen, tűzpiros mozaikba.

Széditő magasságban, a rohanó felhők között, ott lengett, lobogott, lángolt a zászló, mint ha láthatatlan, óriás zászlótartó hozná, minden akadályt legyőzve, csaták füstjén keresztül, előre, a győzelem felé.

Fordította Gellért György

Azt hiszem, hogy mióta csak áll a világ, még sohasem mutatkozott meg oly világosan és meggyőzően a munkának élete és embereket átalakító ereje, mint ahogyan most, mindlunk, a munkások és parasztok államában.

Maxim Gorkij